

<https://doi.org/10.31108/2.2024.2.32.2>
УДК 159.9:72.04.01

Олена Винославська
Олексій Кудряков

ВПЛИВ ПАТРІОТИЧНИХ ТВОРІВ СТРІТ-АРТУ НА ПСИХОЛОГІЧНЕ БЛАГОПОЛУЧЧЯ УКРАЇНСЬКИХ СТУДЕНТІВ ПІД ЧАС ВІЙНИ

Винославська Олена, Кудряков Олексій. Вплив патріотичних творів стріт-арту на психологічне благополуччя українських студентів під час війни.

Вступ. Російсько-українська війна, що наразі триває в Україні, є психотравмуючим фактором національного масштабу та надзвичайної сили. Відтак актуальним є пошук методів і засобів психологічної допомоги людям, які зазнали психотравми та перебувають в емоційно негативних станах. Одним із засобів подолання наслідків психотравми є терапія мистецтвом, зокрема такий його жанр як вуличне мистецтво (street art).

Мета дослідження полягає у з'ясуванні особливостей впливу патріотичних творів вуличного мистецтва на психологічне благополуччя українських студентів в умовах війни.

Методи. У дослідженні застосовувалися: теоретичний аналіз наукової літератури з проблеми впливу творів вуличного мистецтва на психологічне благополуччя особистості, зокрема в умовах війни; емпіричний метод – сфокусоване інтерв'ю в групі (метод фокус-групи); метод аналізу та інтерпретації емпіричних даних – контент-аналіз.

Результати. У статті аргументовано, що стріт-арт є порівняно новим видом візуальної комунікації, потенціал впливу якої на психіку людини ще мало вивчений. Актуальність вивчення цього феномену зумовила проведення низки наукових досліджень як зарубіжними, так і українськими вченими. Показано, що митці вже почали застосовувати стріт-арт (муралі, світлові інсталяції тощо) як «швидку психологічну допомогу». Обґрунтовано доцільність застосування методу онлайн фокус-груп для дослідження впливу патріотичних муралів на студентів в умовах війни. Висвітлено процедуру і програму проведення групових інтерв'ю, сфокусованих на особливостях сприймання сучасного мурал-стріт-арту студентською молоддю. Проаналізовано судження і відповіді студентів щодо впливу патріотичних муралів на їхнє психологічне благополуччя.

Висновки. Наведений у статті матеріал висвітлює можливість підтримки психологічного благополуччя українців в їхньому прагненні до демократії та гідного життя шляхом безпосереднього візуально-комунікативного впливу патріотичних творів стріт-арту на спостерігача.

Ключові слова: психологічне благополуччя, студенти, війна, стріт-арт, онлайн фокус-група.

Vynoslavska, Olena, Kudriakov, Oleksii. The impact of patriotic street art works on the psychological well-being of Ukrainian students during the war.

Introduction. The Russian-Ukrainian war, which is an extremely powerful traumatic factor, necessitates the search for psychological methods and means to help traumatised people. Art therapy, in particular street art, is one of the effective trauma recovery tools.

The **aim** of the study was to clarify the impact of patriotic street art works on the psychological well-being of Ukrainian students in wartime conditions.

Methods: a theoretical analysis of scientific literature on the effects of street art works on the psychological well-being of an individual, in particular in war conditions; focus-group interviews (empirical method); analysis and interpretation of empirical data (content analysis).

Results. Street art, which is a relatively new type of visual communication that has been intensively researched by both foreign and Ukrainian psychologists, is believed to have great effects on human mentality. Street artists use their works (murals, light installations, etc.) as a prompt psychological aid. The authors describe the online-focus-group method for studying the impact of patriotic murals on students in war conditions giving details about the procedure and program of group interviews to reveal students' perception of modern mural street art. The respondents' responses about the effects of patriotic murals on their psychological well-being are analyzed.

Conclusions. Patriotic street art works can be helpful in promoting Ukrainians' psychological well-being in their pursuit of democracy and a dignified life.

Keywords: psychological well-being, students, war, street art, online focus group.

Вступ. Російсько-українська війна, яка триває в Україні, є психотравмуючим фактором національного масштабу та надзвичайної сили. Відтак актуальним є пошук методів і засобів психологічної допомоги людям, які зазнали психотравми та перебувають в емоційно негативних станах. Значний внесок у здійснення таких досліджень зроблено українськими психологами Л. Карамушкою (2023) (суб'єктивне благополуччя персоналу освітніх і наукових організацій в умовах війни), К. Терещенко (2023) (психічне здоров'я і благополуччя персоналу бізнес-організацій в умовах невизначеності), О. Винославською (2023) (критичне ставлення до фейкової інформації як особистісний фактор психологічного благополуччя в умовах війни), Л. Сердюк (2017) (структура та функція психологічного благополуччя особистості), Л. Яворською & Г. Філоненко (2014) (фактори становлення психологічного благополуччя особистості) та іншими. Групою психологів (Карамушка, Креденцер, Ковальчук, Лагодзінська, Терещенко & Івкін, 2023) підготовлено психологічний практикум для організаційних психологів та усіх тих, хто цікавиться проблемою діагностики й профілактики психічного здоров'я і благополуччя особистості. Про необхідність підтримки та збереження психологічного благополуччя особистості йдеться в роботах багатьох зарубіжних науковців (Bradburn, 2019; Deci & Ryan, 2008; Lucas, 2010; Ryff & Singer, 1998; Sheldon & King, 2001 та ін.).

Одним із засобів подолання наслідків психотравми є терапія мистецтвом, зокрема такий його доступний жанр як вуличне мистецтво або стріт-арт (street art).

Тематика творів світового стріт-арту на початку XXI століття отримала різкий соціальний характер. Це порівняно новий вид візуальної комунікації, потенціал впливу якої на психіку людини ще мало вивчений. Проте, актуальність вивчення феномену вуличного мистецтва зумовила проведення низки наукових досліджень українськими (Бабій & Чучук, 2019; Єфімова, 2012; Кайс, 2015; Смирна, Хаматов & Пучков, 2016; Станіславська, 2018; Чучук, 2020; Dyomin & Ivashko, 2020; та ін.) і зарубіжними (Barreda, Yerba & Ochoa, 2021; Costanzo, Bull & Smith, 2013; Spigelman, 2005; Snyder, 2009; Stilwell, 2017 та ін.) вченими. До того ж митці вже почали застосовувати вуличне мистецтво (мурали, світлові інсталяції тощо) як «швидку психологічну допомогу».

Прикладами можуть бути мурали таких відомих стріт-артерів як англійський художник Бенксі, французькі художники Крістіан Гемі та Жюльєн Маллан, світлові інсталяції швейцарського художника Геррі Хофштеттера, створені на підтримку визвольної боротьби українців в Києві, Львові, Одесі.

Стріт-арт відіграє важливу роль у формуванні позитивних емоцій у мешканців міста (Barreda, Yerba & Ochoa, 2021). Мистецтво в урбаністичному середовищі може бути одним із інструментів для створення емоційно комфортного простору. Візуальні елементи, такі як мурали й світлові візуальні інсталяції, що мають мистецьку цінність, створюють естетичну компоненту навколишнього середовища та можуть розглядатися як фактор впливу на емоційний стан людей, зокрема студентів, внаслідок формування в них позитивних переживань та асоціацій.

Вуличне мистецтво сприяє формуванню спільнот і порозумінню між громадянами, що підвищує їхній психологічний комфорт, а відтак і стійкість. Стріт-арт може створювати психологічний комфорт у громадських просторах, надаючи їм приємну атмосферність і відчуття безпеки. Це є важливим для зниження рівня стресу та підвищення загальної якості життя, сприяння психологічній реабілітації й покращенню загального психологічного фону.

Зазначимо, що позитивні емоції, такі як радість, задоволення і щастя, мають важливе значення для психологічного благополуччя і якості життя людини. Отже, позитивні емоційні стани, що виникають під впливом сприймання мистецьких творів, можуть стати важливою складовою психологічної реабілітації людей, які перебувають в екстремальних психологічних ситуаціях.

Аналіз наукових досліджень показав, що позитивні емоції сприяють фізичному та психічному здоров'ю людини. Вони пов'язані зі зниженням рівня стресу, зміцненням

здоров'я та зниженням ризику розвитку психічних порушень, таких як депресія та тривожність (Яворська & Філоненко, 2014; Barreda, Yerba & Ochoa, 2021 та ін.).

Мета статті – висвітлення особливостей впливу патріотичних творів стріт-арту на психологічне благополуччя українських студентів під час війни.

Гіпотеза дослідження полягає в тому, що емоції, викликані арт-об'єктами, зокрема патріотичними муралами, чинять підтримуючий вплив на психологічне благополуччя особистості, що є особливо важливим саме у воєнний час.

Відповідно до поставленої мети і висунутої гіпотези в дослідженні вирішувалися такі завдання:

1. Проаналізувати наукову літературу з проблеми впливу творів вуличного мистецтва на психологічне благополуччя особистості.

2. Виявити думки студентів технічного університету щодо впливу патріотичних муралів на їхнє психологічне благополуччя в процесі проведення фокус-груп.

3. Провести контент-аналіз суджень і відповідей студентів щодо впливу патріотичних муралів на їхнє психологічне благополуччя і визначити особливості цього впливу.

Методика та організація дослідження. У дослідженні застосовувалися: теоретичний аналіз наукової літератури з проблеми впливу творів вуличного мистецтва на психологічне благополуччя особистості, зокрема в умовах війни; емпіричний метод – сфокусоване інтерв'ю в групі (метод фокус-групи); метод аналізу та інтерпретації емпіричних даних – контент-аналіз; методи математичної статистики (варіаційний та кореляційний аналізи, критерій Фішера для перевірки рівності дисперсій двох вибірок). Для обробки даних використовувалося програмне забезпечення SPSS (версія 28.0).

У психології методом фокус-груп називають неформалізоване інтерв'ю, що проводиться не з індивідуальним респондентом, а з групою. Елементи інтерв'ю, тобто трансакції «*інтерв'юєр – респондент*», поєднуються в цьому методі з елементами групової дискусії, тобто із трансакціями «*респондент – респондент*» (Яковенко, 2011).

Основу методу фокус-груп заклали Р. Мертон, М. Фіске & П. Кендалл (1956) у своїй праці «Фокусування інтерв'ю». Вони ж запропонували і сформулювали значення трьох основних термінів: глибоке інтерв'ю, сфокусоване інтерв'ю, групове інтерв'ю. Водночас Р. Мертон і його співавтори зазначали, що «групове інтерв'ю зазвичай дозволяє отримати більш різноманітний масив відповідей» (Merton et al., 1956).

Доцільність застосування методу онлайн фокус-груп для дослідження особливостей впливу патріотичних муралів на психологічне благополуччя студентів інженерних спеціальностей в умовах війни можна обґрунтувати так. Метод онлайн фокус-груп виник з появою мережі Інтернет та є повноцінним різновидом інтерв'ю, що має деякі особливості (Гірник А. & Гірник Д., 2009; Олійник, 2022; Abrams & Gaiser, 2017; Moore et al., 2015; Rezabek, 2000).

Онлайн-інтерв'ю не обмежені у використанні міжособистісного компонента в спілкуванні, завдяки наявності взаємодії учасників групи поза дослідженням. Онлайн фокус-група може складатися з людей, які спілкуються між собою та мають сталі алгоритми і канали взаємодії. Отже, учасники онлайн фокус-групи можуть скористатися ними для обміну думками на дотичні до дослідження теми, які на перший погляд не стосуються дослідження, але можуть сприяти розкриттю теми. Синхронні онлайн фокус-групи збираються одночасно онлайн і мають часові межі.

Далі наводимо опис процедури і результати застосування методу онлайн фокус-групи для дослідження особливостей впливу патріотичних муралів на студентів інженерних спеціальностей.

Вибірка дослідження. До роботи у фокус-групах були запрошені студенти КПІ імені Ігоря Сікорського, які виявили небайдужість до досліджуваної проблеми і висловили бажання взяти участь в її обговоренні. Всього було проведено 4 фокус-групи: дві за участі студентів бакалаврату, 2-й курс (відповідно 10 і 8 осіб), і дві за участю студентів

магістратури, 5-й курс (відповідно 10 і 7 осіб). Всі студенти навчалися на інженерних спеціальностях в різних академічних групах. Середня тривалість фокус-груп дорівнювала 1,5 години.

Фокус-групи проводилися за узгодженим із студентами часом на платформі Zoom, що уможливило висловлення ними думок та участь в обговоренні проблеми в режимі, наближеному до реального спілкування, а також спонтанне висловлення студентами під час дискусії своїх суджень та виявлення ними емоцій.

Перед початком кожної фокус-групи всі учасники були чітко поінформовані про мету дослідження, дослідник отримав згоду студентів на участь у дослідженні. Учасники могли відкликати свою згоду на участь у фокус-групі, якщо відчували від цього дискомфорт. Участь у дослідженні була добровільною та анонімною, як зазначено в інструкції до анкети-протоколу.

Фокусом обговорення в фокус-групах виступили *особливості сприймання сучасного мурал-стріт-арту студентською молоддю*. У процесі проведення фокус-груп ми ставили на меті дізнатися в студентів, як вони ставляться до появи патріотичних муралів в умовах повномасштабної російсько-української війни, як новий стріт-арт впливає на свідомість та емоційне благополуччя особистості, а також їхні думки щодо того, чи може послідовність або комплекс візуальних меседжів, підібраних для цільової аудиторії, сформувати певні ідеї та настрої у спостерігача.

Проведення дискусії здійснювалося за таким планом:

1) Який, на вашу думку, відсоток візуальних меседжів, створених в міському середовищі в контексті соціальних програм, рекламних компаній тощо, ви сприймаєте на свідомому рівні?

2) Чи був у вас досвід такого потужного особистого контакту зі стріт-артом, зокрема муралом, щоб вас «захопило» на емоційному рівні?

3) Чи вважаєте ви, що є певний розвиток в якості муралів, які з'являються в містах України?

4) Чи змінилося ставлення містян до стріт-арту?

5) Чи є перспектива вдалої комунікації та висловлення ідей за допомогою мурал-стріт-арту?

6) Чи вважаєте ви, що послідовність або комплекс візуальних меседжів, підібраних для цільової аудиторії, може сформувати певні ідеї та настрої у спостерігача?

Після обговорення кожного запитання студенти здійснювали фіксацію своєї згоди або незгоди із загальною думкою в спеціально розроблених анкетах-протоколах.

Результати дослідження та їх обговорення. Всесвітня організація охорони здоров'я (ВООЗ) визначає психологічне благополуччя як «стан душі, за якого людина здатна розвивати свій потенціал, працювати продуктивно та творчо, а також здатна справлятися зі звичайними стресами життя» (World Health Organization, 2021).

Це визначення підкреслює, що поняття психологічного благополуччя є багатограним і охоплює різні аспекти психічного та емоційного здоров'я людини. Приємні емоції, низький рівень негативних емоцій, задоволеність життям, автономія, позитивні стосунки, відчуття мети життя та особистісний ріст виступають структурними компонентами психологічного благополуччя, які є взаємопов'язаними та діють разом, щоб сприяти загальному задоволенню, щастю та благополуччю (Seligman & Csikszentmihalyi, 2000). Сьогодні названі компоненти психологічного благополуччя є визнаними науковою спільнотою і найбільш глибоко досліджені.

Досліджуючи думки студентів щодо впливу патріотичних муралів на їхнє психологічне благополуччя, особлива увага була приділена аналізу емоційного і когнітивного впливу творів стріт-арту на студентську молодь. Водночас варто зазначити, що на відміну від фейкової інформації, яка поширюється через віртуальні мережі, і тому є досить складною для перевірки на правдивість (Винославська, 2023), патріотичні мурали

впливають на людину при безпосередньому їх сприйманні і містять в собі інформаційні посили, які відповідають творчим задумам їхніх авторів.

Для обґрунтування можливості розглядати респондентів, що брали участь в роботі проведених фокус-груп в якості єдиної вибірки, було здійснено співставлення підгрупи студентів-бакалаврів із підгрупою студентів-магістрів за кількістю виборів відповідей «так»/«ні» на запитання анкети-протоколу за допомогою критерія ϕ^* кутового перетворення Фішера.

Контент-аналіз матеріалів, зафіксованих в анкетах-протоколах, дозволив отримати такі результати.

1) Узагальнення думок студентів щодо досвіду особистих «контактів» з патріотичними муралами показало, що на свідомому рівні такі візуальні меседжі сприйняли 68,0% студентів бакалаврату і 72,4% студентів магістратури. При порівнянні підгруп студентів бакалаврату і магістратури за частотою позитивних відповідей на *перше* дискусійне запитання достовірних відмінностей між ними виявлено не було ($\phi^*_{\text{емп}} = 0,463$; $p > 0,10$), тобто рівень когнітивного сприймання патріотичних муралів студентами цих підгруп є подібним.

2) Досвід потужного особистого контакту зі стріт-артом, зокрема з патріотичним муралом, на захоплюючому емоційному рівні пережили 66,7% студентів бакалаврату і 58,8% студентів магістратури. Порівняння підгруп студентів бакалаврату і магістратури за частотою позитивних відповідей на *друге* дискусійне запитання за критерієм Фішера виявило певні відмінності між цими групами ($\phi^*_{\text{емп}} = 1,662$; $p < 0,05$), що може свідчити про зниження проявів емоційності в процесі подорослішання студентів.

Відповіді студентів на *перше* і *друге* дискусійне запитання, з одного боку, свідчать про значний емоційний вплив патріотичних муралів на студентську молодь, а з іншого – про певну перевагу раціонального над емоційним у студентів магістратури, які навчаються з інженерних спеціальностей.

3) У процесі обговорення майже всі студенти погодились з тим, що існує певний розвиток в якості муралів, які з'являються в містах України (бакалаври – 100,0%; магістри – 94,1%), особливо в якості їхнього комунікативного змісту, спрямованого на психологічну підтримку українців і демонстрацію віри в їхню незламність. При порівнянні підгруп студентів бакалаврату і магістратури за частотою позитивних відповідей на *третє* дискусійне запитання була виявлена певна тенденція до наявності відмінностей ($\phi^*_{\text{емп}} = 1,426$; $p < 0,10$), але це не може свідчити про існування суттєвих відмінностей між ними.

4) Більшість студентів вважало, що з появою патріотичних муралів ставлення містян до стріт-арту змінилося на краще (бакалаври – 88,9%; магістри – 100,0%), зокрема тому, що їхня ідеологічна «якість» несе в собі візуальний меседж психологічної підтримки українців. Порівняння підгруп студентів бакалаврату і магістратури за частотою позитивних відповідей на *четверте* дискусійне запитання показало результати, подібні до попереднього запитання: була виявлена така ж тенденція до наявності відмінностей ($\phi^*_{\text{емп}} = 1,426$; $p < 0,10$), що не може свідчити про існування суттєвих відмінностей між ними.

5) Майже всі респонденти підтвердили перспективу вдалої комунікації та висловлення ідей за допомогою мурал-стріт-арту (бакалаври – 94,4%; магістри – 94,1%), підкреслюючи, що їхня зустріч із муралом – це завжди особиста зустріч двох людей: студента і митця, який хоче своїм твором донести свої думки та ідеї безпосередньо до спостерігача. При порівнянні підгруп студентів бакалаврату і магістратури за частотою позитивних відповідей на *п'яте* дискусійне запитання достовірних відмінностей між ними виявлено не було ($\phi^*_{\text{емп}} = 0,037$; $p > 0,10$), що означає однакове розуміння студентами обох груп потенційних можливостей візуальних комунікацій в урбаністичному середовищі.

6) На завершення роботи в усіх чотирьох фокус-групах студенти – учасники дослідження висловили 100-відсоткову згоду з тим, що послідовність візуальних меседжів,

спрямованих на психологічну підтримку громадян України, може сформувати певні ідеї та настрої у спостерігача. Як показало проведене дослідження, у випадку патріотичних муралів такими є ідеї незламності української нації та підтримка емоційного благополуччя спостерігачів, зокрема студентської молоді. Порівняння підгруп студентів бакалаврату і магістратури за частотою позитивних відповідей на шосте дискусійне запитання достовірних відмінностей між ними не виявило ($\phi^*_{\text{емп}} = 0,0$; $p > 0,10$), тобто думки студентів цих підгруп щодо запитання, яке розглядалося останнім, повністю співпадають.

Отже, безпосереднє сприймання студентами-учасниками дослідження патріотичних творів стріт-арту нікого з них не залишило байдужим, а це свідчить про певні психотерапевтичні можливості візуальних комунікацій в сучасному урбаністичному середовищі.

Висновки. Загалом, опитування студентів щодо впливу патріотичних муралів на їхнє психологічне благополуччя дозволило дійти таких висновків.

1. Поняття психологічне благополуччя особистості є багатогранним і охоплює різні аспекти психічного та емоційного здоров'я людини. Присмні емоції, низький рівень негативних емоцій, задоволеність життям, автономія, позитивні стосунки, відчуття мети життя та особистісний ріст виступають структурними компонентами психологічного благополуччя, які є взаємопов'язаними.

2. Візуально-комунікативний вплив стріт-арту, що поширюється в Україні зарубіжними та українськими митцями, є достатньо важливим на соціально-психологічному рівні, оскільки резонує зі світом навколо нашої держави, а отже, здатен чинити потужну психологічну підтримку українців в їхньому прагненні до демократії та гідного життя. Стріт-арт можна розглядати як один із методів психологічної допомоги особистості в умовах психотравмуючих ситуацій, таких як війна. Муралі та інші форми арт-взаємодії є засобом позитивної психологічної реабілітації та покращення загального психічного стану людей.

3. Більша частина студентів – учасників дослідження позитивно оцінила появу патріотичних муралів в сучасному місті. Узагальнення їхніх думок щодо досвіду особистих «контактів» з патріотичними муралами показало, що вони сприймають такі візуальні меседжі як на свідомому, так і на емоційному рівні, хоча з дорослішанням у студентів спостерігається певне зниження проявів емоційності.

4. Позитивні емоції, що виникають у студентів під впливом візуального контенту урбаністичного середовища, можуть сприяти підтримці їхнього психологічного благополуччя, зокрема його емоційної складової.

Перспективи подальшого дослідження полягають у поглибленому вивченні думок та емоційних станів, що виникають у студентів в процесі особистих «контактів» з патріотичними муралами, а також впливу таких контактів на інші компоненти психологічного благополуччя.

Література

1. Бабій, Н., & Чучук, С. (2019). Системи візуальних комунікацій як інструмент трансформацій міського простору. *Наукові записки. Серія: Мистецтвознавство*, 2(41), 183–195. <https://doi.org/10.25128/2411-3271.19.2.25>
2. Винославська, О.В. (2023). Критичне ставлення до фейкової інформації як особистісний фактор психологічного благополуччя в умовах війни *Організаційна психологія. Економічна психологія*. 4(30), 6-15. <https://doi.org/10.31108/2.2023.4.30.1>
3. Гірник, А. М., & Гірник, Д. А. (2009). Метод он-лайн фокус-груп. *Наукові записки. Педагогічні, психологічні науки і соціальна робота*, 97, 24–27.
4. Єфімова, А. (2012). Public Art як феномен сучасного мистецтва: український досвід. *Вісник Львівської національної академії мистецтв*, 22, 100–112.
5. Кайс, З. (2015). *Соціальна семантика урбаністичного світу: символіка графіті*. [Автореф. дис. канд. філософ. наук]. Ін-т філософії ім. Г.С. Сковороди НАН України.
6. Карамушка, Л. (2023). Суб'єктивне благополуччя персоналу освітніх і наукових організацій в умовах війни: рівень вираженості та зв'язок з копінг стратегіями. *Організаційна психологія. Економічна психологія*, 1(28), 17-25. <https://doi.org/10.31108/2.2023.1.28.2>

7. Карамушка, Л. М., Креденцер, О. В., Ковальчук, О. С., Лагодзінська, В. І., Терещенко, К. В., & Івкін, В. М. (2023). *Методики дослідження психічного здоров'я та благополуччя персоналу організації*. Інститут психології імені Г.С. Костюка НАПН України.
8. Олійник, О. (2022). Онлайн фокус-групи: особливості організації та проведення. *Соціологічні студії*, 1(20), 32–40. <https://doi.org/10.29038/2306-3971-2022-01-32-40>
9. Сердюк, Л.З. (2017). Структура та функція психологічного благополуччя особистості. *Актуальні проблеми психології. Збірник наук. праць Інституту психології імені Г.С. Костюка НАПН України. Том V: Психофізіологія. Психологія праці. Експериментальна психологія*, 17, 124–133.
10. Смирна, Л., Хаматов, В., & Пучков, А. (2016). Модерне, сучасне та новітнє мистецтво: спроба осмислення понять. *Сучасне мистецтво*, 12, 158–167.
11. Станіславська, К. (2018). Артмоб: художня акція у просторі вуличного мистецтва. *Науковий вісник Київського національного університету театру, кіно і телебачення імені І.К. Карпенка-Карого*, 23, 52–55.
12. Терещенко, К. (2023). Психічне здоров'я і благополуччя персоналу бізнес-організацій в умовах невизначеності. *Організаційна психологія. Економічна психологія*, 2-3(29), 123–132. <https://doi.org/10.31108/2.2023.2.29.11>
13. Чучук, С. (2020). Соціальна знакова система візуального простору міст в контексті діалогу культур сходу і заходу. *Art and Design*, 3, 123–131. <https://doi.org/10.30857/2617-0272.2020.3.10>
14. Яворська, Л. М., & Філоненко, Г. С. (2014). Фактори становлення психологічного благополуччя особистості. *Наука і освіта*, 12, 216–220.
15. Яковенко, Л.Б. (2011). Метод фокус-груп у психологічних дослідженнях структурування вільного часу. *Актуальні проблеми психології*, 27, 525–534. http://ecopsy.com.ua/data/zbirki/2011_27/index.html
16. Abrams, K., & Gaiser, T. Online Focus Groups. (2017). *The SAGE Handbook of Online Research Methods*. 435–450. <https://doi.org/10.4135/9781473957992.n25>
17. Barreda, A., Yerba, D., & Ochoa, M. (2021). Art and its relevance in the emotional well-being of people. *Universidad Ciencia y Tecnología*, 25(111), 33–39. <https://www.academia.edu/>
18. Bradburn, N. (2019). The measurement of psychological well-being. In Elinson J. (Eds), *Health Goals and Health Indicators* (p. 11). Routledge.
19. Costanzo, B., Bull, M., & Smith, C. (2013). If These Walls Could Speak: A Visual Ethnography of Graffiti at Boggo Road Gaol. *Queensland Review*, 20(02), 215–230. <https://doi.org/10.1017/qre.2013.22>
20. Deci, E. L., & Ryan, R. M. (2008). Facilitating optimal motivation and psychological well-being across life's domains. *Canadian Psychology*, 49, 14–23.
21. Dyomin, M., & Ivashko, O. (2020). Street art: an artistic message in the modern urban environment. *Art Inquiry. Recherches sur les arts*, XXII, 221–241. <https://doi.org/10.26485/AI/2020/22/13>
22. Lucas, R.E. (2010). Personality and Subjective WellBeing. In: *Handbook of personality: theory and research*. 3rd. ed., 795–814. Guilford Press.
23. Merton, R., Fiske, M., & Kendall, P. (1956). *The Focused Interview: A Manual of Problems and Procedures*. Free Press.
24. Moore, T., McKee, K., & McLoughlin, P. (2015). Online focus groups and qualitative research in the social sciences: their merits and limitations in a study of housing and youth. *People, Place and Policy*, 9(1), 17–28. <https://doi.org/10.3351/ppp.0009.0001.0002>
25. Rezabek, R. J. (2000). Online Focus Groups: Electronic Discussions for Research. *Forum: Qualitative Social Research*, 1(1). <https://doi.org/10.17169/fqs-1.1.1128>
26. Ryff, C., & Singer, B. (1998). The Contours of Positive Human Health. *Psychological Inquiry*, 9. https://doi.org/10.1207/s15327965pli0901_1
27. Seligman, M. E. P., & Csikszentmihalyi, M. (2000). Positive psychology: An introduction. *American Psychologist*, 55(1), 5–14. <https://doi.org/10.1037/0003-66X.55.1.5>
28. Sheldon, K. M., & King, L. (2001). Why positive psychology is necessary. *American Psychologist*, 56(3), 216–217. <https://doi.org/10.1037/0003-066X.56.3.216>
29. Snyder, Gregory J. (2009) *Graffiti Lives: Beyond the Tag in New York's Urban Underground*. NYU Press.
30. Spigelman, Daniel. (2004). Originally published for use at the Courtald Institute, London (March 13, 2005). *Symbolic Subversion and the Writing on the Wall*. http://www.graffiti.org/faq/spigelman_graffiti.html
31. Stilwell, P. (2017, Aug 25). Making the Streets: Significance of Creative Social Play in Public Streets – A Connection Between Street Art and Street Festivals. *Revista Brasileira do Caribe*, 18(34). 120–135. <https://www.redalyc.org/pdf/1591/159152440008.pdf>
32. World Health Organization. (2021). *Mental Health*. https://www.who.int/healthtopics/mental-health/#tab=tab_1

References

1. Babii, N., & Chuchuk, S. (2019). Systemy vizualnykh komunikatsii yak instrument transformatsii miskogo prostoru [Visual communication systems as a urban space transformation too]. *Naukovi zapysky. Seria: Mystetstvoznavstvo*, 2(41), 183-195. <https://doi.org/10.25128/2411-3271.19.2.25> [In Ukrainian]
2. Vynoslavska, O. V. (2023). Krytychne stavlennya do feikovoyi informatsiyi yak osobystisnyi faktor psykholoichnogo blagopoluchchya v umovakh viiny [Critical attitude to fake information as a personal psychological well-being factor in war conditions]. *Organizatsiina psykholoia. Ekonomichna psykholoia*. 4(30), 6-15. <https://doi.org/10.31108/&2.2023.4.30.1> [In Ukrainian]
3. Girnyk, A. M., & Girnyk, D. A. (2009). Metod onlain fokus-grup [The online-focus-group method]. *Naukovi zapysky. Pedagogichni, psykholoichni nauky i sotsialna robota*, 97, 24-27. [In Ukrainian]
4. Yefimova, A. (2012). Public Art yak fenomen suchasnogo mystetstva: ukrayinskyi dosvid [Public Art as a modern-art phenomenon: the Ukrainian experience]. *Visnyk Lvivskoyi natsionalnoyi akademiyi mystetstv*, 22, 100-112. [In Ukrainian]
5. Kais, Z. (2015). *Sotsialna semantyka urbanistychnogo svitu: symbolika grafiti [Social semantics of the urban world: the symbolism of graffiti]*. [Avtoref. dys. kand. filosof. nauk]. In-t filosofiyi im. G.S. Skovorody NAN Ukrayiny. [In Ukrainian]
6. Karamushka, L. (2023). Subyektivne blagopoluchchya personalu osvितnikh i naukovykh organizatsii v umovakh viiny: riven vyrazhenosti ta zvyazok z koping strategiyamy [Subjective well-being of the staff of educational and scientific organizations in the conditions of war: levels and relationship with coping strategies]. *Organizatsiina psykholoia. Ekonomichna psykholoia*, 1(28), 17-25. <https://doi.org/10.31108/2.2023.1.28.2> [In Ukrainian]
7. Karamushka, L. M., Kredentser, O. V., Kovalchuk, O. S., Lagodzinska, V. I., Tereschenko, K. V., & Ivkin, V. M. (2023). *Metodyky doslidzhennya psykhichnogo zdorovya ta blagopoluchchya personalu organizatsii [Methods to research employees' mental health and well-being]*. Instytut psykholoii imeni G.S. Kostyuka NAPN Ukrayiny. [In Ukrainian]
8. Oliinyk, O. (2022). Onlain fokus-grupy: osoblyvosti organizatsiyi ta provedennya [Online focus groups: organization and conduct]. *Sotsiologichni studiyi*, 1(20), 32-40. <https://doi.org/10.29038/2306-3971-2022-01-32-40>[In Ukrainian]
9. Serdyuk, L. Z. (2017). Struktura ta funktsia psykholoichnogo blagopoluchchya osobystosti [The structure and function of the psychological well-being of the individual]. *Aktualni problemy psykholoii. Zbirnyk nauk. prats Instytutu psykholoii imeni G.S. Kostyuka NAPN Ukrayiny. Tom V: Psykhofiziologia. Psykhologia pratsi. Eksperymentalna psykholoia*, 17, 124-133. [In Ukrainian]
10. Smyrna, L., Khamatov, V., & Puchkov, A. (2016). Moderne, suchasne ta novitnye mystetstvo: sprobа osmyslennya ponyat [Modern, contemporary and trendy art: an attempt to understand the concepts]. *Suchasne mystetstvo*, 12, 158-167. [In Ukrainian]
11. Stanislavska, K. (2018). Artmob: khudozhnya aktsia u prostori vulychnogo mystetstva [Artemob: artistic action in the street art]. *Naukovyi visnyk Kyivskogo natsionalnogo universytetu teatru, kino i telebachennya imeni I.K. Karpenka-Karogo*, 23, 52-55. [In Ukrainian]
12. Tereschenko, K. (2023). Psykhichne zdorovya i blagopoluchchya personalu biznes-organizatsii v umovakh nevyznachenosti [Mental health and well-being of staff of business organizations in conditions of uncertainty]. *Organizatsiina psykholoia. Ekonomichna psykholoia*, 2-3(29), 123-132. <https://doi.org/10.31108/2.2023.2.29.11>[In Ukrainian]
13. Chuchuk, S. (2020). Sotsialna znakova systema vizualnogo prostoru mist v konteksti dialogu kultur skhodu i zakhodu [The social symbolic system of the urban visual space in the context of the Eastern-Western cultures dialogue]. *Art and Design*, 3, 123-131. <https://doi.org/10.30857/2617-0272.2020.3.10> [In Ukrainian]
14. Yavorska, L. M., & Filonenko, G. S. (2014). Faktory stanovlennya psykholoichnogo blagopoluchchya osobystosti [Psychological well-being factors]. *Hayka i ocsima*, 12, 216-220. [In Ukrainian]
15. YAKovenko, L. B. (2011). Metod fokus-grup u psykholoichnykh doslidzhennyakh strukturuvannya vilnogo chasu [The focus-group method in psychological studies of free time structuring]. *Aktualni problemy psykholoii*, 27, 525-534. http://ecopsy.com.ua/data/zbirki/2011_27/index.html [In Ukrainian]
16. Abrams, K., & Gaiser, T. Online Focus Groups. (2017). *The SAGE Handbook of Online Research Methods*. 435-450. <https://doi.org/10.4135/9781473957992.n25>
17. Barreda, A., Yerba, D., & Ochoa, M. (2021). Art and its relevance in the emotional well-being of people. *Universidad Ciencia y Tecnología*, 25(111), 33-39. <https://www.academia.edu/>
18. Bradburn, N. (2019). The measurement of psychological well-being. In Elinson J. (Eds), *Health Goals and Health Indicators* (p. 11). Routledge.
19. Costanzo, B., Bull, M., & Smith, C. (2013). If These Walls Could Speak: A Visual Ethnography of Graffiti at Boggo Road Gaol. *Queensland Review*, 20(02), 215-230. <https://doi.org/10.1017/qre.2013.22>
20. Deci, E. L., & Ryan, R. M. (2008). Facilitating optimal motivation and psychological well-being across life's domains. *Canadian Psychology*, 49, 14-23.
21. Dyomin, M., & Ivashko, O. (2020). Street art: an artistic message in the modern urban environment. *Art Inquiry. Recherchés sur les art*, XXII, 221-241. <https://doi.org/10.26485/AI/2020/22/13>
22. Lucas, R. E. (2010). Personality and Subjective WellBeing. In: *Handbook of personality: theory and research*. 3rd. ed., 795-814. Guilford Press.

23. Merton, R., Fiske, M., & Kendall, P. (1956). *The Focused Interview: A Manual of Problems and Procedures*. Free Press.
24. Moore, T., McKee, K., & McLoughlin, P. (2015). Online focus groups and qualitative research in the social sciences: their merits and limitations in a study of housing and youth. *People, Place and Policy*, 9(1), 17-28. <https://doi.org/10.3351/ppp.0009.0001.0002>
25. Rezabek, R. J. (2000). Online Focus Groups: Electronic Discussions for Research. *Forum: Qualitative Social Research*, 1(1). <https://doi.org/10.17169/fqs-1.1.1128>
26. Ryff, C., & Singer, B. (1998). The Contours of Positive Human Health. *Psychological Inquiry*, 9. https://doi.org/10.1207/s15327965pli0901_1
27. Seligman, M. E. P., & Csikszentmihalyi, M. (2000). Positive psychology: An introduction. *American Psychologist*, 55(1), 5-14. <https://doi.org/10.1037/0003-66X.55.1.5>
28. Sheldon, K. M., & King, L. (2001). Why positive psychology is necessary. *American Psychologist*, 56(3), 216-217. <https://doi.org/10.1037/0003-066X.56.3.216>
29. Snyder, Gregory J. (2009) *Graffiti Lives: Beyond the Tag in New York's Urban Underground*. NYU Press.
30. Spigelman, Daniel. (2004). Originally published for use at the Courtald Institute, London (March 13, 2005). *Symbolic Subversion and the Writing on the Wall*. http://www.graffiti.org/faq/spigelman_graffiti.html
31. Stilwell, P. (2017, Aug 25). Making the Streets: Significance of Creative Social Play in Public Streets – A Connection Between Street Art and Street Festivals. *Revista Brasileira do Caribe*, 18(34). 120-135. <https://www.redalyc.org/pdf/1591/159152440008.pdf>
32. World Health Organization. (2021). *Mental Health*. https://www.who.int/healthtopics/mental-health/#tab=tab_1

Відомості про авторів

Винославська Олена Василівна, кандидатка психологічних наук, професорка, професорка кафедри психології і педагогіки, Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського, Київ, Україна.

Vynoslavskia, Olena, PhD (Psychology), Professor, Professor of Psychology and Pedagogy Department, Igor Sikorsky Kyiv Polytechnic Institute, Kyiv, Ukraine.

ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0002-0311-376X>

E-mail: olenavynoslavskia@gmail.com

Кудряков Олексій Геннадійович, аспірант кафедри психології і педагогіки, Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського, Київ, Україна.

Kudriakov, Oleksii, PhD Student of Psychology and Pedagogy Department, Igor Sikorsky Kyiv Polytechnic Institute, Kyiv, Ukraine.

ORCID ID: <https://orcid.org/0009-0004-1581-9040>

E-mail: o.kudriakov@gmail.com

Отримано 1 квітня 2024 р.
Рецензовано 15 квітня 2024 р.
Прийнято 17 квітня 2024 р.